

Karel Čapek

Travné povídky

Карел Чапек

Тягостные рассказы¹

Книгу перевел **Владимир Горошко**

Метод чтения Ильи Франка

www.franklang.ru

Peníze (деньги)

---

¹ Возможны также следующие варианты перевода: горестные рассказы / терзающие рассказы / постыдные рассказы.

Zase, zase to na něj tak přišlo (опять, опять это на него так навалилось: «пришло»); *zase* – *опять*; *přijít* – *прійти*): sotva snědl několik lžic jídla (едва он съел несколько ложек еды; *sotva* – *едва*; *sníst* – *съесть*; *lžíce* – *ложка*; *jídlo* – *еда*), udělalo se mu těžko a nevolno (ему сделалось тяжело и дурно; *udělat se* – *сделаться*; *nevolno* – *дурно, тошно*) a čelo mu zvlhlo potem mdloby (а лоб его: «ему» повлажнел от обморочного пота; *čelo* – *лоб*; *zvlhnout* – *повлажнеть*; *pot* – *пот*; *mdloba* – *обморок*).

Zase, zase to na něj tak přišlo: sotva snědl několik lžic jídla, udělalo se mu těžko a nevolno a čelo mu zvlhlo potem mdloby.

Musel nechat oběda (ему пришлось оставить обед) a opřel hlavu o dlaně (и он опер голову о

ладони; *opřít – опереть; dlaň – ладонь*), zarytě uhýbaje okázalým starostem paní bytné (упрямо избегаая показных забот хозяйки квартиры: «госпожи квартирной»; *zarytě – упрямо; uhýbat – уклоняться; избегать; okázalý – показной, starost – забота, беспокойство*).

Musel nechat oběda a opřel hlavu o dlaně, zarytě uhýbaje okázalým starostem paní bytné.

Konečně odešla vzdychajíc (наконец она ушла, выдыхая; *konečně – наконец, в конце концов; vzdychat – вздыхать*), i ulehl na pohovku, aby si odpočinul (и он лег на диван, чтобы отдохнуть; *ulehnout – улечься; pohovka – софа, диван; odpočinout si – отдохнуть*), to jest aby s hrůzou a pozorností naslouchal trýznivým hlasům svého těla (то есть, чтобы с ужасом и вниманием

прислушиваться к терзающим голосам своего тела; *hrůza* – ужас; *pozornost* – внимание; *naslouchat* – прислушиваться; *trýznivý* – терзающий).

Konečně odešla vzdychajíc, i ulehl na pohovku, aby si odpočinul, to jest aby s hrůzou a pozorností naslouchal trýznivým hlasům svého těla.

Mrákoty ještě nepominuly (обморок еще не прошел; *mrákoty* – обморок; *pominout* – пройти, миновать), zdálo se mu, že v něm kamení žaludek (ему казалось, что в нем = у него внутри каменеет желудок; *zdát se* – казаться; *kamenět* – каменеть), srdce mu tlouklo rychle a nepravidelně (сердце у него: «ему» колотилось быстро и неровно; *tlouct* – бить, колотить/ся; *nepravidelně* – нерегулярно, неровно);

Mrákoty ještě nepominuly, zdálo se mu, že v něm kamení žaludek, srdce mu tlouklo rychle a nepravidelně;

byl tak vysílen, že i vleže ho zaléval pot (он был так обессилен, что и лежа обливался потом: «его заливал пот»; *vysílen* – *обессилен*; *vleže* – *лежа*, *zalévat* – *поливать, заливать*). Ach, kdyby mohl usnouti (ах, если бы он мог уснуть; *usnout* – *уснуть*; *форма окончания -ti* – *архаичная форма глагольных окончаний*)!

byl tak vysílen, že i vleže ho zaléval pot. Ach, kdyby mohl usnouti!

Za hodinu zaklepala bytná (через час постучалась хозяйка; *zaklepat* – *постучать/ся*); nesla mu telegram (она несла ему телеграмму; *nést* – *нести*). Otevřel jej ulekán; četl (испуган, он открыл ее: «его» и читал = *прочел*; *ulekaný* – *испуганный*; *číst* – *читать*): „19. 10. 7 h. + 34 přijedu večer ruza.“ («19.10. 7 ч + 34 приеду вечером Ружа.»)

Za hodinu zaklepala bytná; nesla mu telegram. Otevřel jej ulekán; četl: „19. 10. 7 h. + 34 přijedu večer ruza.“

Naprosto nechápal, co to znamená (он совершенно не понимал, что это значит; *naprosto* – *совершенно*; *chápat* – *понимать*, *znamenat* – *значить*); vstal s hlavou zmotanou a znovu četl čísla a slova (встал с запутанной головой и снова читал цифры и слова; *zmotaný* – *запутанный*), až konečně

pochořil (пока наконец не понял; *pochořit – понять*): to telegrafuje Růžena, vdaná sestra (телеграфирует Ружена, замужняя сестра); přijede dnes večer, mám jí patrně přijít naproti (приедет сегодня вечером, очевидно нужно ее встретить; *patrně – очевидно; přijít naproti – встретить /на вокзале и т.п./*).

Naprosto nechápal, co to znamená; vstal s hlavou zmotanou a znovu četl čísla a slova, až konečně pochořil: to telegrafuje Růžena, vdaná sestra; přijede dnes večer, mám jí patrně přijít naproti.

Snad jede nakupovat (наверное, едет за покупками; *snad – наверное, может быть; nakupovat – делать покупки*); a tu se rozmrzel na ženskou splašenost a bezohlednost (и тут он рассердился на женскую сумасбродность и

бесцеремонность; *rozmrzet se* – *рассердиться*
/устар./; *splašenost* – *испуганность*, *здесь:*
сумасбродность; *bezohlednost* –
бесцеремонность), která pro nic za nic člověka
vyruší (из-за которой ни с того ни с сего тревожат
человека: «которая ни с того ни с сего потревожит
человека»; *pro nic za nic* – *ни с того ни с сего*;
vyrušit – *потревожить*).

Snad jede nakupovat; a tu se rozmrzel na ženskou
splašenost a bezohlednost, která pro nic za nic člověka
vyruší.

Nyní přecházel po pokoji (теперь он *расхаживал*
по комнате; *nyní* – *ныне, теперь*; *přecházet* –
расхаживать; *pokoj* – *комната; покой*) a zlobil se,
že má zkažený večer (и *сердился*, что *вечер*

испорчен: «что имеет испорченный вечер»; *zlobit se – сердиться; zkažený – испорченный*).

Nyní přecházel po pokoji a zlobil se, že má zkažený večer.

Myslil na to (он думал о том; *myslet – думать*), jak by ležel na své věčné pohovce vedle důvěrně bzučící lampy (как лежал бы на своем вечном = *неизменном* диване рядом с задушевно жужжащей лампой; *důvěrně – конфиденциально, задушевно; bzučet – жужжать*) a měl v ruce knížku (держа в руке книжку: «и имел в руке книжку»);

Myslil na to, jak by ležel na své věčné pohovce vedle důvěrně bzučící lampy a měl v ruce knížku;

bývaly to chvíle těžké a předlouhé (эти минуты бывали тяжелыми и затянувшимися; *chvíle* – момент, минута; *předlouhý* – затянувшийся), ale teď, bůhví proč (но теперь, бог знает почему), mu připadaly obzvlášť lákavé, plné moudrosti a míru (они казались ему необыкновенно манящими, полными мудрости и мира; *připadat* – казаться; *obzvlášť* – необыкновенно; *lákavý* – манящий).

bývaly to chvíle těžké a předlouhé, ale teď, bůhví proč, mu připadaly obzvlášť lákavé, plné moudrosti a míru.

Ztracený večer (потерянный вечер). Konec pokoje (конец покою: «конец покоя»; *pokoj* – комната; *покой*). Pln dětinské a vyčítavé hořkosti (полон ребяческой и укоризненной досады; *dětinský* –

ребяческий; vyčítavý – укоризненный; hořkost – горечь, досada) rozškubal nešťastný telegram na kousky (он разодрал несчастную телеграмму на куски; *rozškubat – разодрать*).

Ztracený večer. Konec pokoje. Pln dětinské a vyčítavé hořkosti rozškubal nešťastný telegram na kousky.

Ale když večer čekal ve vysoké (но когда вечером ждал в высоком), sychravé nádražní síni na zpožděný vlak (промозглом вокзальном зале опаздывающий поезд; *sychravý – промозглый; zpožděný – опаздывающий*), přepadl jej širší stesk (напала на него еще большая: «широкая» тоска; *přepadnout – напасть; stesk – тоска*): stesk špíny a bídy, kterou viděl kolem (тоска (от) грязи и нищеты, которую он видел вокруг; *špína – грязь; bída –*

беда; нищета), únava lidí, kteří přijeli (усталости людей, которые приехали; *únava – усталость*), zklamání těch, kteří čekali nadarmo (разочарование тех, кто напрасно ждал; *zklamání – разочарование, nadarmo – напрасно*).

Ale když večer čekal ve vysoké, sychravé nádražní síni na zpožděný vlak, přepadl jej širší stesk: stesk špíny a bídy, kterou viděl kolem, únava lidí, kteří přijeli, zklamání těch, kteří čekali nadarmo.

Stěží našel svou drobnou, útlou sestru (с трудом нашел он свою миниатюрную хрупкую сестру; *drobný – малюсенький, маленького роста, útlý – худой, хрупкий*) v hrnoucím se davu (в спешащей: «валящейся» толпе; *hrnout se – валиться, сыпаться; dav – толпа*); měla ulekané oči a vlekla těžký kufřík (глаза ее были испуганны и она

volochila těželý čemodančik = *чемодан; ulekaný* – *испуганный, vlect* – *волочить; kufřík* – *чемоданчик*), i bylo mu rázem pochopiti, že se stalo něco vážného (и он сразу понял: «и было ему разом понять»), что случилось что-то серьезное; *stát se* – *случиться; stáť; vážný* – *серьезный*).

Stěží našel svou drobnou, útlou sestru v hrnoucím se davu; měla ulekané oči a vlekla těžký kufřík, i bylo mu rázem pochopiti, že se stalo něco vážného.

Vsadil ji do drožky a vezl domů (он посадил ее в дрожки и повез: «вез» домой; *drožka* – *дрожки*); teprve cestou si vzpomněl (только по дороге он вспомнил; *teprve* – *лишь, только; vzpomenout si* – *вспомнить*), že zapomněl pro ni vyhledat byt (что забыл отыскать для нее квартиру; *vyhledat* – *отыскать*); ptal se jí, chce-li do hotelu (он спросил:

«спрашивал» ее, хочет ли она в гостиницу), ale dostal z ní jen záchvat pláče (но получил от нее = *услышал в ответ* лишь приступ плача; *dostat* – *получить*; *záchvat* – *приступ*; *pláč* – *плач*).

Vsadil ji do drožky a vezl domů; teprve cestou si vzpomněl, že zapomněl pro ni vyhledat byt; ptal se jí, chce-li do hotelu, ale dostal z ní jen záchvat pláče.

V takovém stavu ovšem s ní nemohl nikam (в таком состоянии, *разумеется*, он не мог с ней никуда (*ехать*); *stav* – *состояние*; *ovšem* – *разумеется*); i rezignoval (и он смирился; *rezignovat* – *уйти в отставку, смириться*), vzal její nervózní, hubenou ruku do své (взял ее нервную худую руку в свою) a potěšil se nesmírně (и неимоверно обрадовался; *potěšit se* – *обрадоваться*; *nesmírně* – *неимоверно*), když

konečně na něj pohlédla s úsměvem (когда она наконец-то взглянула на него с улыбкой; *pohlédět – посмотреть, взглянуть; úsměv – улыбка*).

V takovém stavu ovšem s ní nemohl nikam; i rezignoval, vzal její nervózní, hubenou ruku do své a potěšil se nesmírně, když konečně na něj pohlédla s úsměvem.

Teprve doma se na ni pozorně podíval, a zděsil se (только дома он на нее посмотрел внимательно и ужаснулся; *pozorně – внимательно; zděsit se – испугаться; ужаснуться*). Zmučená, chvějící se, podivně rozčilená (измученная, дрожащая, необычно взволнованная; *chvět se – дрожать; podivně – странно, необычно; rozčilený – раздраженный, взволнованный*), s očima

planoucíma a vyprahlými rty (с пылающими очами и пересохшими губами; *planoucí* – *пылающий*; *vyprahlý* – *пересохший*), tak tu seděla na jeho pohovce (так вот сидела тут на его диване), obklopena polštáři, které kolem ní nahnul (окруженная подушками, которые он вокруг ее сгреб; *obklopit* – *окружить*; *nahnout* – *сгрести*), a mluvila (и говорила = *рассказывала*)...

Teprve doma se na ni pozorně podíval, a zděsil se. Zmučená, chvějící se, podivně rozčilená, s očima planoucíma a vyprahlými rty, tak tu seděla na jeho pohovce, obklopena polštáři, které kolem ní nahnul, a mluvila...

Prosil ji, aby mluvila tiše (он просил ее, чтобы она говорила тихо; *tiše* – *тихо*); byla už noc (уже была ночь). „Utekla jsem od muže (я сбежала от мужа;

utéct – убежать, сбежать; *muž* – мужчина, муж),“ *drtila rychle* (молола = говорила быстро; *drtit* – молоть; мять), „ach, kdybys věděl, Jiří, kdybys věděl, co jsem zkusila (ах, если бы ты знал, Иржи, если бы ты знал, что я испытала; *zkusit* – попробовать, испытать)! Kdybys věděl, jak mně je protivný (если бы ты знал, как он мне противен; *protivný* – противный)! Utekla jsem k tobě, abys mi poradil (я сбежала к тебе, чтобы ты мне дал совет: «посоветовал»; *poradit* – посоветовать),“ a tu se rozplakala (и тут она расплакалась; *rozplakat se* – расплакаться).

Prosil ji, aby mluvila tiše; byla už noc. „Utekla jsem od muže,“ *drtila rychle*, „ach, kdybys věděl, Jiří, kdybys věděl, co jsem zkusila! Kdybys věděl, jak mně je protivný! Utekla jsem k tobě, abys mi poradil,“ a tu se rozplakala.

Zamračen přecházel Jiří po pokoji (нахмуренный, Иржи расхаживал по комнате; *zamračený* – нахмуренный). Slovo za slovem mu rýsovalo obraz jejího života (слово за словом очерчивало ему картину = *рисовалась ему картина* ее жизни; *obraz* – картина; *rýsovat* – чертить) po boku manžela vyžraného, chamtivého a sprostého (рядом с мужем отожравшимся, алчным и грубым; *vyžraný* – отожравшийся; *chamtivý* – алчный; *sprostý* – пошлый, грубый),

Zamračen přecházel Jiří po pokoji. Slovo za slovem mu rýsovalo obraz jejího života po boku manžela vyžraného, chamtivého a sprostého,

který ji urážel před služkou (который оскорблял ее перед прислугой; *urážet* – оскорблять; *služka* –

служанка, прислуга), zneuctíval v ložnici a otravoval věčnými výstupy pro nic (унижал в спальне и докучал вечными выходками без причины; *zneuctívát – обещечивать, унижать; výstup – выход, выходка; pro nic – без причины*), který hloupě utratil její věno (который глупо растратил ее приданое; *utratit – потратить, растратить; věno – приданое*), doma lakotil a zároveň (дома скряжничал и притом; *lakotit – скряжничать; zároveň – заодно; притом*) nákladně pěstoval svou pitomou hypochondrii (тратил деньги: «дорого пестовал» на свою идиотскую ипохондрию; *nákladně – дорого; pěstovat – пестовать; pitomý – идиотский*)...

který ji urážel před služkou, zneuctíval v ložnici a otravoval věčnými výstupy pro nic, který hloupě utratil její věno, doma lakotil a zároveň nákladně pěstoval svou pitomou hypochondrii...

Slyšel historii odpočítaných soust (он слышал истории отсчитанных кусков; *odpočítat* – *отсчитывать*; *sousto* – *кусочек еды*), výčitek, ponížení a surovostí (упреков, унижений и жестокостей), špinavých velkomyslností, vzteklých a brutálních hádek (грязного великодушия, гневных и жестоких ссор; *hádko* – *ссора*), vymáhané lásky, hloupého a povýšeného špičkování (вынужденной любви, глупых и надменных колкостей; *vymáhat* – *вымогать, принуждать*)...

Slyšel historii odpočítaných soust, výčitek, ponížení a surovostí, špinavých velkomyslností, vzteklých a brutálních hádek, vymáhané lásky, hloupého a povýšeného špičkování...

Jiří přecházel po pokoji (Иржи ходил по комнате) duse se hnusem a soustrastí (душимый отвращением и состраданием; *dusit se* – задыхаться, душиться; *hnus* – отвращение; *soustrast* – сострадание); trpěl nesmírně (неимоверно страдал; *trpět* – страдать, мучиться), nemohl už snést ten nekonečný příval hanby a bolesti (уже не мог стерпеть этот нескончаемый прилив позора и боли; *snést* – снести, стерпеть; *nekonečný* – бесконечный, нескончаемый; *příval* – прилив /перен./; *hanba* – стыд, позор; *bolest* – боль).

Jiří přecházel po pokoji duse se hnusem a soustrastí; trpěl nesmírně, nemohl už snést ten nekonečný příval hanby a bolesti.

A tu, hle (а тут, глянь), sedí to drobné, potřeštěné děvče (сидит эта миниатюрная шальная девчушка;

potřeštěný – шальной; *děvče* – девчушка /ср. род/), kterého nikdy dobře neznal (которую он никогда хорошо = толком не знал), pyšná a prudká sestřička (его гордая и пылкая сестренка; *pyšný* – гордый; *prudký* – пылкий; резкий); jak bývala vždycky bojovná (как она бывала всегда боевая; *bojovný* – боевой), jak si nedala říci (как не уступала; *nedát si říct* – не уступить), jak zle jí svítily oči, když bývala maličká (как злобно светились ее глаза: «светились ей глаза», когда она была маленькая)!

A tu, hle, sedí to drobné, potřeštěné děvče, kterého nikdy dobře neznal, pyšná a prudká sestřička; jak bývala vždycky bojovná, jak si nedala říci, jak zle jí svítily oči, když bývala maličká!

Tu, hle (a тут, поглядите), jak se jí chvěje brada vzlykáním a nezadržitelnými slovy (как у нее: «ей»

трясется подбородок от рыдания и неуправляемых слов; *brada* – подбородок; *vzlykání* – рыдание, *nezadržitelný* – неуправляемый), jak je ztrhaná, jak je palčivá (как она измощена, как полна боли; *ztrhaný* – измощенный; *palčivý* – палящий; болезненный)! Jiří chtěl by ji pohladit (Иржи хотел бы ее погладить; *pohladit* – погладить), ale bojí se skoro (но он почти что боится; *bát se* – бояться; *skoro* – почти). „Přestaň (перестань; *přestat* – перестать, прекратить),“ říká jí drsně (говорит он ей сурово; *drsně* – сурово, грубо), „to stačí, já už vím všechno (этого хватит, я уже знаю всё; *stačit* – хватать; успевать).“

Tu, hle, jak se jí chvěje brada vzlykáním a nezadržitelnými slovy, jak je ztrhaná, jak je palčivá! Jiří chtěl by ji pohladit, ale bojí se skoro. „Přestaň,“ říká jí drsně, „to stačí, já už vím všechno.“

Ale kdež by ji mohl zadržet (но если бы он мог ее унять; *zadržet* – *удержать*; *унять*)! „Nech mne (оставь меня = дай мне сказать; *nechat* – *оставить*),“ pláče Růžena (плачет Ружена), „vždyť mám jen tebe (ведь у меня есть только ты; *vždyť* – *ведь*)!“

Ale kdež by ji mohl zadržet! „Nech mne,“ pláče Růžena, „vždyť mám jen tebe!“

A znovu řine se proud žalob (и снова льется поток сетований; *řinout se* – *литься*; *proud* – *поток*; *žaloba* – *иск*; *сетование*), teď už přerývanější, vleklý, tišší (теперь уже более несвязный, затянутый, более тихий; *přerývaný* – *прерывистый*, *несвязный*; *vleklý* – *затянувшийся*; *tichý* – *тихий*); podrobnosti se opakují, události se rozestupují

(подробности повторяются, события расходятся; *opakovat se – повторяться; událost – событие; rozestupovat se – расходиться*), a náhle Růžena umlká a táže se (и внезапно Ружена замолкает и вопрошает; *náhle – внезапно; umlkat – замолкать; tázat se – вопрошать*): „А со ты, Jiří, jak ty se máš (а что ты, Иржи, как дела у тебя)?“

A znovu řine se proud žalob, teď už přerývanější, vleklý, tišší; подробности se opakují, události se rozestupují, a náhle Růžena umlká a táže se: „А со ты, Jiří, jak ty se máš?“

„Což já (да что я),“ bručí Jiří (*бормочет Иржи; bručet – ворчать, бормотать*), „nemohu si naříkat (не могу жаловаться; *naříkat si – жаловаться; сетовать*). Ale ty, řekni (*но ты скажи*), ty se už k

němu nevrátíš (ты уже к нему не вернешься; *vrátit se – вернуться*)?“

„Což já,“ bručí Jiří, „nemohu si naříkat. Ale ty, řekni, ty se už k němu nevrátíš?“

„Nikdy (никогда),“ káže Růžena vzrušeně (взволнованно провозглашает Ружена; *kázat – проповедовать, здесь: провозглашать; vzrušeně – взволнованно*). „To není možno (это невозможно). Spíš umřít než to (скорее умереть, чем это; *spíš – вернее, скорее; umřít – умереть*)... Kdybys věděl, jaký je (если бы ты знал, какой он)!“

„Nikdy,“ káže Růžena vzrušeně. „To není možno. Spíš umřít než to... Kdybys věděl, jaký je!“

„Počkej (подожди),“ uhýbal Jiří (увиливал Иржи; *uhýbat – избегать, увиливать*), „ale co si takhle počneš (но что ты тогда: «так вот» предпримешь; *počít si – поступить; предпринять*)?“

„Počkej,“ uhýbal Jiří, „ale co si takhle počneš?“

Na tu otázku Růžena čekala (этого вопроса Ружена ждала). „To už jsem se dávno rozhodla (это я уже давно решила; *rozhodnout se – решить*),“ povídá horlivě (воодушевленно говорит она; *povídat – рассказывать, говорить; horlivě – воодушевленно*). „Budu dávat hodiny nebo půjdu někam za vychovatelku (буду давать уроки: «часы» или пойду куда-нибудь гувернанткой; *vychovatelka – воспитательница, гувернантка*), do kanceláře

nebo vůbec (в контору или еще куда-нибудь: «или вообще»; *kancelář* – контора, офис; *vůbec* – вообще, совсем)... Uvidíš, že dovedu pracovat (увидишь, что сумею работать; *dovést* – довести; *sumět*).

Na tu otázku Růžena čekala. „To už jsem se dávno rozhodla,“ povídá horlivě. „Budu dávat hodiny nebo půjdu někam za vychovatelku, do kanceláře nebo vůbec... Uvidíš, že dovedu pracovat.“

---

*Здесь только небольшой фрагмент книги.
Полный текст книги Вы сможете приобрести
на сайте <http://www.franklang.ru> в разделе
«Тексты на чешском языке, адаптированные по
методу чтения Ильи Франка» после выхода
бумажной версии книги*